

Рисоладаги эр

17:30 / 30.07.2019 2764

Ҳозирги кунда ҳаётнинг – умргузаронликнинг кўп соҳаларида инсоний алоқалар ниҳоятда издан чиқиб кетган ва бу нарса озайиш ўрнига тобора кўпайиб бораётганлиги ҳақида матбуот, телевидения, радио, анжуманлар, умуман, оддий одамлар ўртасида кўп гаплар айтилиб турибди. Ушбу маънавий таназзулнинг сабаби нимада? Унинг олдини олиш мумкинми?

Инсоний алоқалар ичида энг муқаддаси никоҳ алоқаси – эр-хотин орасидаги алоқа экани қадим замонлардан буён маълум. Бу ҳақда Исломнинг асл манбаларида қайта-қайта таъкидлаб айтилганлиги бежиз эмас. Жамоатчилик гувоҳ қилиб ўрнатилган алоқа, албатта, муқаддас бўлади-да.

Бу алоқанинг баракаси келин-куёвнинг яқин кишилари, қавму қардошлари бир-бирлари билан қариндош-уруғ бўлишлари ва қолаверса, янги насл шажарасига асос солиниши билан янада зиёда бўлади.

Никоҳ билан қурилган оиланинг саодати ва бардавомлиги эса, ҳам эр, ҳам хотин тарафидан бўладиган тасарруфлар ва уларнинг бир-бирларига муносабати, одоби, ахлоқи, шахсий хусусиятларига чамбарчас боғлиқдир.

Ҳозирги пайтда «Никоҳ ва оила қандай бўлиши керак, унда эрнинг ўрни қандай-у, аёлнинг вазифаси нималардан иборат?» деган саволлар устида

кишилар кўп ўйланмоқдалар. Хусусан, сайловчилар билан бўлаётган ҳисобот учрашувларида ҳам мазкур мавзу ўртага тез-тез ташланиб, масаланинг чигал томонларини ечиш борасида турли саволлар берилмоқда. Бу, аввало, ечилмаган оилавий масалалар кўпайиб, кўпчиликни ташвишга солаётганидан далолат берса, иккинчидан, оддий кишиларимиз ҳам бу муаммоларни ҳал қилишга йўл ахтараётганларини кўрсатади.

Ана шуларнинг барибир бўлди-ю, каминани қўлга қалам олишга ундади. Менимча, бирор киши бу масалани муҳокама қилишга қарши бўлмаса керак.

Бугунги кундаги оилавий можаролар, ажралишлар ва бошқа кўплаб турмуш муаммоларининг турли сабаблари бор. Фикри ожизимча, бош сабаблардан бири – икки тараф ҳам ўз ҳадди, ўз чегарасини билмаганлиги ва ўз бурчини сидқидилдан адо этмаганлигидир. Кўпдан бери оилавий келишмовчиликлар ҳақида кераклича айтилмоқда, ёзилмоқда, лекин рисоладаги эр ва хотин қандай сифату ҳислатларга эга бўлиши кераклиги ҳақида ҳамма ҳам етарлича тасаввурга эга, деб айтиш қийин. Кишилар онгида эса бу масалада турли қарама-қарши, бир-бирига зид фикрлар ўрнашиб қолган. Тўй вақтида ва оилавий ҳаётнинг бошланишида келин-куёвга яқинлари қандай қилиб бўлса ҳам умр йўлдошини «гаҳ деса қўлга қўнадиган қилиб олиш кераклиги» ҳақида маслаҳатлар беришади. Бундай маслаҳатлар кўпинча маслаҳатгўйнинг ўта тор, бачкана тажрибаларига асосланган бўлади. Яъни қўполроқ қилиб айтганда, ўзига энг бўлолмаган бошқа бировга эн бўлгиси келади. Ундай «жайдари» маслаҳатларни ўйласанг, уялиб кетасан. «Аслида эр оилада қандай бўлиши керак?» деган саволга мазкур «маслаҳатлар» ҳеч қачон жавоб бўла олмайди. Аксинча, оилада алоқаларнинг кескинлашувига сабаб бўлади.

Оила алоқалари асрлар давомида катта тажрибалар асосида қарор топади, узоқ давр мобайнида шаклланади. Ҳар бир миллатнинг тарихан шаклланган ўз оила ҳаёти бор.

Оилавий алоқаларнинг кўнгилдагидек кечишида эрнинг ўрни, халқимизнинг қарашларида, «бош ўрин» эканини эътиборга олиб, рисоладаги эрнинг сифатлари ҳақида маданий-маърифий дурдоналардан фойдаланган ҳолда фикр юритмоқчимиз.

Таъкидлаб айтиш лозимки, диний гаплар ёки диндорларнинг сўзи кони зарар, деган эскича гапларни қўйиб, ҳурфикрлик, сўз эркинлиги ва инсон

фойдаси учун ҳамкорлик даври – қайта қуриш даврида бизга ҳам бемалол фикрлашишга имкон берилганлигидан хурсандмиз. Ўз фикримизни ҳеч кимга мажбурий тарзда сингдирмоқчи эмасмиз. Ҳар бир киши ҳур, турли мақом, турли даражадаги фикрлар билан танишсин, ўзи ҳам фикрини айтсин, хоҳлаганини қабул қилсин.

Ислом манбаларида таъкидланадики, эрнинг муҳим сифатларидан бири оила бошлиғи эканидир.

Маълумки, ҳар бир жамиятнинг раҳбари бўлади. Раҳбари бўлмаган жамиятнинг жамиятлиги қолмайди. Оила ҳам кичик бир жамият. Унда жамиятнинг барча белгилари кичкина кўринишда мавжуд. Оила ҳаётида бошлиқ вазифасини эр адо этиши кераклигини ҳозирги кунда барча халқлар бир овоздан тасдиқлайдилар.

Исломда эрнинг оиладаги бу раҳбарлигига «масъулият» деб қаралади. Лекин оила бошлиғи дегани, баъзилар хаёл қилганидек, оиланинг бошқа аъзоларига жабр-зулм ўтказиш, «деганим деган» йўсинида «ҳокими мутлақ» бўлиш эмас. Оила бошлиғи сифатида, унинг ҳамма тарафдан баркамол, саодатли, тинч-омон бўлишига эр масъулдир.

Ҳадиси шарифда айтилганидек:

????????? ?????? ?????????????? ?????????? ??????

?????????????.

«Барчангиз раҳбарсиз ва барчангиз ўз қўл остидагиларга масъулдир».

Оиладаги эрнинг вазифаларидан яна бир энг муҳими – хотиннинг ҳақларини тўла адо қилишдир. Хотиннинг эрдаги ҳаққи эса анчагина. Шулардан бири уни доим етарли ризқ-рўз билан таъминлашдир. Бу иш эрнинг кундалик вазифаси бўлиши билан бирга, маънавий жиҳатдан энг хайрли ва кони савоб ишлар қаторига киради.

Имом Аҳмад ибн Ҳанбал ривоят қилган ҳадисда:

???????? ??????? ????????????????? ????? ?????????????

???????????? ????????? ????????????????? ?????? ?????????????

??????????.

«...ва хотинингнинг таомингдан егани ҳам садақадир ва аҳлингга қилган нафақанг ҳам садақадир...», дейилган.

Бошқа бир ривоятда эса:

???????????? ????????????? ????????? ????????? ?????????????????

???????????????? ????????? ??? ?????????????????.

«Хотинингнинг оғзига тутган луқмада ҳам сен учун савоб бор», дейилади.

Энг муҳими, бу таомлар ҳалолдан топилган бўлмоғи даркор. Бировнинг ҳаққи, пора, каззоблик, ўғрилик ва бошқа ҳаром-ҳариш йўллардан топилган таъминот оилада бўлмаслиги шарт. Ҳаром ейиш ҳаром юриш билан баробардир.

Авваллари момоларимиз ризқ-рўз топиш учун жўнаб кетаётган эрларига: «Ҳаром касб қилманг. Аллоҳдан қўрқинг. Биз очлик-ночорликка чидаймиз, лекин дўзахнинг азобига чидай олмаймиз», – дер эканлар.

Эр ўзи еган овқатдан хотинига ҳам едиради. Буни алоҳида таъкидлаб айтишга тўғри келади. Баъзи эрлар ўзлари ошхўрликларда овқатнинг сарасини еб, уйга кекириб кирадилар. Оиланинг еб-ичиши билан ишлари бўлмайди. Эҳтимол, бу майда гап бўлиб туюлар. Лекин «Тенг еганни тенг суйибди» деган сўз оила учун ҳам айтилгандир. Тўғри, бутун оиланинг таъминоти эр бошида бўлгач, у сарф қилган куч-қувватига яраша ўзини тиклаши ҳам, албатта, зарур. Аёллар бунга алоҳида эътибор беришлари

лозим, лекин бу худбинлик билан бўлмаслиги керак.

Хотинни кийинтириш ҳам таъминотнинг муҳим бир қисми ва у ҳам Исломга кўра, эрнинг вазифасидир. Ҳар бир ақли расо эр, ўз имкониятига қараб, ҳаддан ташқари ошириб ёки камитиб қўймай, хотинини кийим-кечак билан таъминлаши шарт.

(Давоми бор)

«Бахтиёр оила» китобидан